

**NOBEL EKONOMİ ÖDÜLÜ
ALAN EKONOMİSTLER VE AZGELİŞMİŞ ÜLKELER**

Mustafa ÖZATEŞLER(*)

M.Faysal GÖKALP(* *)

Sadık Ö.BAŞER(***)

ÖZET

Ekonomi alanında verilen en önemli ödül olan Nobel Ekonomi Ödülü, İsveçli kimyacı ve sanayici olan Alfred NOBEL'in vasiyeti üzerine kurulan Nobel Vakfı tarafından verilmektedir. 1969 yılından itibaren vermeye başlanan Nobel Ekonomi Ödülünü alan ekonomistlerin çalışmaları incelendiğinde, özellikle, ekonomi bilimini ekonometri, istatistik ve matematik kullanarak geliştirmeye yönelik çalışmaların ödül aldığı görülmektedir. Ayrıca, ödül alan ekonomistlerin tamamı gelişmiş ülkelerin bilimadamlarıdır. Bu da, gelişmekte olan ve azgelişmiş ülke ekonomistlerinin Nobel Ekonomi Ödülünü alamama nedenlerinin incelenmesini gerekli kılmaktadır.

1.GİRİŞ

Dinamiti ve daha güçlü başka patlayıcı maddeleri geliştiren isveçli kimyacı, mühendis ve sanayici olan Alfred NOBEL, 1833 yılında Stockholm'da doğdu. 1842 yılında ailesi ile birlikte Petersburg'a yerleşen Nobel özel öğretmenlerce eğitildi. İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusça öğrendi. Bu arada kimyaya duyduğu özel ilgi nedeniyle 1850'de Paris'te bir yıl kimya eğitimi gördü (Ana Britannica, 1993, Cilt 16, s.561). Nobel 1859'da Stockholm'e döndü. 1863'te Stockholm yakınlarında Heleneborg'ta bulunan küçük bir laboratuvarında çok az miktarda nitrogliserin üretmeye başladı. Ancak bu laboratuvar bir kaç ay sonra büyük bir patlamayla yıkıldı. Küçük kardeşi Emil ile birlikte dört kişi bu patlama sonucu öldü ve İsveç hükümeti laboratuvarı yeniden kurmasına izin vermedi. 1865'te Vinterviken (İsveç)'de daha sonra Hamburg yakınlarında yeni fabrikalar kurdu. 1873 'ten sonra hemen hemen tümüyle Paris'e yerleşen Nobel, 1890'da laboratuvarını San Remo'ya taşıdı ve 1896 yılında burada öldü (Büyük Larousse, 1993, s.8691). Dünyanın pek çok patlayıcı fabrikasının hisselerinin ve Bakü bölgesindeki petrol yataklarının sahibi olan Nobel, bu büyük servetini Nobel ödülleri olarak dağıtılmak üzere Nobel Vakfına bağışladı (STAHL, 1993, s. 5).

(*) Prof.Dr., D.E.Ü. İ.İ.B.F. İktisat Bölümü

(**) Araş.Gör., D.E.Ü. İ.İ.B.F. İktisat Bölümü

(***) Araş.Gör., D.E.Ü. D.İ.Y.O.

Nobel Ödüllü Ekonomistler

Nobel'in vasiyeti uyarınca dağıtılmaya başlanan Nobel ödülü, üçü İsveç'te biri Norveç'te bulunan dört kurum tarafından, her yıl altı (1969 yılına kadar beş) dalda verilmektedir. İlk ödül dağıtımı kurucusunun beşinci ölüm yıl dönümü olan 10 aralık 1901 tarihinde yapıldı. Nobel'in vasiyetnamesi ödüllerin her yıl fizik, kimya ,fizyoloji yada tıp, edebiyat ve barış dallarında bir önceki yıl insanlığa en büyük yararı sağlayanlara verilmesini öngörüyordu. Sonradan eklenen ekonomi ödülü, 1968'de İsveç Merkez Bankası tarafından konuldu ve ilk kez 1969 yılında verilmeye başlandı. Alfred Nobel'in vasiyetine göre , ödül dağıtımına karar veren kurumlar şunlardır; Stockholm'deki İsveç Kraliyet Bilimleri Akademisi (Fizik Kimya), Karolinska Kraliyet Tıp Cerrahi Enstitüsü (Fizyoloji yada Tıp), İsveç Akademisi (Edebiyat), Oslo'da bulunan ve üyeleri storting (parlamento) tarafından atanan Norveç Nobel Komitesi (Barış), 1969'dan itibaren de İsveç Kraliyet Bilimleri Akademisi (Ekonomi) alanındaki ödüllerin gözetimini üstlenmiştir. (STAHLE, 1993, s. 12-25). Ödül bir altın madalya, açıklamalı bir ödül belgesi ve tutarı vakfın gelirine göre belirlenen bir miktar paradan oluşur. 1994 yılında verilen para ödülü 930 bin dolar tutarındadır.

2. NOBEL ÖDÜLÜ ALAN EKONOMİSTLER

Nobel Ekonomi ödülü, ekonomi alanında verilen en önemli ödüldür. Dağıtılmaya başlandığından bu yana Nobel Ekonomi ödülü alan ekonomistler aşağıda sıralanmıştır.

- 1969 : Ragnar FRICH- Jan TINBERGEN
- 1970 : Paul A. SAMUELSON
- 1971 : Simon KUZNETS
- 1972 : J.R. HICKS - Kenneth ARROW
- 1973: Wassily LEONTIEF
- 1974: Gunnar MYRDAL- Friederich Von HAYEK
- 1975 : Leonid KANTOROVICH-Tjalligng KOOPMANS
- 1976 : Milton FRIEDMAN
- 1977 : Bertil OHLIN- James E. MEADE
- 1978 : Herbert A.SIMON
- 1979 : Theodore W. SCHULTZ - Arthur LEWIS
- 1980 : Lawrence R. KLEIN
- 1981 : James TOBIN
- 1982 : George STIGLER
- 1983 : Gerard DEBREU

- 1984 : Richard STONE
1985 : Franco MODIGLIANI
1986 : James BUCHANAN
1987 : Robert M. SOLOW
1988 : Maurice ALLAIS
1989 : Trygve HAAVELMO
1990 : Harry MARKOVITZ - Merton MILLER - William SHARPE
1991 : Ronald COASE
1992 : Gary BECKER
1993 : Robert FOGEL - Douglas NORTH
1994 : John HARSANYI- John F. NASH - Reinhard SELTEN
1995 : Robert LUCAS

3. NOBEL ÖDÜLLÜ EKONOMİSTLERİN HAYATI VE ESERLERİ

1969 yılında, ilk kez verilen Nobel Ekonomi ödülünü Ragnar FRİSCH ve Jan TİNBERGEN almıştır.

Ragnar FRİCH, 1895 yılında Oslo (Norveç)' te doğdu. Lisans eğitimini ekonomi alanında Oslo üniversitesinde tamamladı. Doktora çalışmaları yapmak amacıyla Fransa'ya gitti ve burada 1926 yılında matematiksel istatistik alanında doktorasını tamamladı. FRİSCH, ekonometri alanında çalışanların öncüsüdür. Kaldı ki, matematik ve istatistik metodların, ekonomik hipotezlerin test edilmesi amacıyla kullanımından ibaret olan "ekonometri" bilimine bu ismi kendisi vermiştir (BLAUG, 1985, s. 66). 1969 yılında ekonometri alanındaki çalışmalarından dolayı Nobel Ekonomi ödülü almıştır. R.FRİSCH'in başlıca eserleri; Marjinal faydanın ölçülmesinde Yeni Metodlar (1923), Üretim Teorisi (1965), Ekonomik Planlama çalışmaları (1976) olarak sayılabilir. Bunların yanı sıra yazarın özellikle ekonometri alanında yazılmış bir çok makalesi vardır. (BLAUG, 1986, s. 294).

1969 yılında R. FRİCH ile birlikte , ekonomik analizler için geliştirdiği dinamik modellerden dolayı Nobel Ekonomi ödülü alan Jan TINBERGEN 1903 yılında Hollanda'da doğdu 1929 yılında, fizik ve ekonomi alanındaki problemler konusundaki teziyle doktor ünvanını aldı. TINBERGEN, özellikle ekonomik teorileri matematiksel formüllerle test etmeye yönelik ekonometrik çalışmalar yaptı ve ekonomiye uyarlanan ekonometrik modeller kurdu. TINBERGEN'in başlıca eserleri; Konjktür Teorilerinin İstatistik Testi (1939), Ekonomik Büyümenin Matematik Modelleri (1962), Ekonomi (1967), Gelir Dağılımı: Analiz ve Politikaları (1975) dir.

Nobel Ödüllü Ekonomistler

1970 yılında Paul SAMUELSON, statik ve dinamik teoriyi geliştirmek için yapmış olduğu bilimsel çalışmalar ve ekonomik analizin seviyesini yükseltmeye yönelik yaptığı katkılardan dolayı Nobel Ekonomi ödülü almıştır.

1915 yılında Gary (ABD)'de doğan SAMUELSON, çok yönlü bir iktisatçı olarak yetişti. 20 yaşına gelmeden Harvard Üniversitesi'nden master derecesi, 26 yaşında da doktora derecesi aldı (BLAUG,1985, s. 214) . Özellikle tüketici davranışları teorisi, büyüme teorisi, uluslararası iktisat, kamu harcamaları, ekonomi metodolojisi, iktisadi düşünce tarihi ve nüfus ekonomisi alanlarında çalışarak önemli katkılarda bulunmuştur (BLAUG, 1986, s. 745). Ekonomiyi; sosyal bilimlerin kraliçesi, sanatların en eskisi ve bilimlerin en iyisi (SAMUELSON, 1977, s.3) olarak tanımlayan SAMUELSON'un başlıca eserleri; Ekonomik Analizin Temelleri (1947), Ekonomi (1948) , Doğrusal Programlama ve Ekonomik Analiz (1958) olarak sıralanabilir.

1971 yılında Simon KUZNETS, ekonomik büyüme alanında yaptığı çalışmalardan dolayı Nobel Ekonomi ödülünü aldı. (INTERNET, 1995, s. 1) . 1901 yılında Kharkov (Rusya) 'da doğan KUZNETS, 1922 yılında ABD'ye göç etti. Ekonomik büyüme teorisi ve milli gelir muhasebesi alanlarında çalıştı (BLAUG, 1986, s.485). KUZNETS'in başlıca eserleri; Üretim ve Fiyat Hareketleri (1930), 1869'dan Bu Güne ABD'de Milli Gelir (1946), Modern Ekonomik Büyüme (1966) , Ulusların Ekonomik Büyümesi (1971) dir. Ayrıca çeşitli konulara ilişkin makaleleri vardır. (BLAUG, 1985, s. 125)

1972 yılında Nobel Ekonomi ödülünü Jonh R. HİCKS ve Kenneth ARROW, genel denge teorisi ve refah teorisine yaptıkları katkılardan dolayı bu ödülü almışlardır.

J.R. HİCKS, 1904 yılında Warwickshire (İngiltere) 'de doğdu. 20. yüzyıla damgasını vuran sayılı iktisatçılardan biri olarak kabul edilmektedir. (BLAUG, 1985, s. 91) . HİCKS, 1925 yılında Oxford Üniversitesi'ni bitirdi. HİCKS'in iktisat teorisine önemli katkıları olmuştur. Kayıtsızlık eğrileri tahlilini bu gün Batı Kaynaklı ders kitaplarına giren şekliyle geliştirmiştir. Genel dengenin dinamik analizini yapmayı denemiştir. Marjinal fayda kavramı ve azalan marjinal fayda kanunu , sırasıyla marjinal ikame haddi ve azalan marjinal ikame haddi ile değiştirilmiştir. Marjinal fayda teorisini kayıtsızlık eğrileri ile ifade etmiştir. (KAZGAN, 1984, s. 159). HİCKS' in başlıca eserleri; Ücret Teorisi (1932) , Sermaye ve Değer (1939) , Ekonomiye Giriş (1942), Konjoktür Dalgalanmaları Teorisine Bir katkı (1950), Sermaye ve Büyüme (1965), Keynesyen Ekonomide Krizler (1975) olarak sıralanabilir (BLAUG, 1986, s. 398)

Kenneth ARROW ise 1921 yılında New York (ABD)'de doğdu. Lisans eğitimini 1940 yılında City College'de tamamladı. İstatistik alanında lisans üstü

çalışmalar yapmak üzere Colombia Üniversitesi'ne devam etti. 1953 yılında Stanford Üniversitesi'nde profesör oldu. K.ARROW, doktora tezini, sosyal şok ve bireysel değerler konusunda yazdı. İlgili alanı, sosyal şok, genel ekonomi teorisi, iş ve kamu idaresi konularıdır (BLAUG, 1985, s. 8). ARROW'un başlıca eserleri; Sosyal Şok ve Bireysel Değerler (1951). Kamu Yatırımlarının Geri Dönüşü ve Optimal Mali Politika (1970) , Genel Rekabet Analizleri (1971), Kaynak Dağılım Süreçleri Araştırmaları (1977) şeklindedir (BLAUG, 1986, s. 27).

1973 yılında, Wassily LEONTIEF input-output metodunu geliştirdiğinden ve bu metodu önemli ekonomik problemlerin çözümünde kullandığından dolayı Nobel Ekonomi Ödülü almıştır.1906 yılında St Petersburg'da doğan LEONTIEF, lisans eğitimini 1925 yılında St Petersburg Üniversitesi'nde tamamladı. Aynı yıl doktora çalışmalarında bulunmak üzere Berlin'e gitti. Ekonomiyi endüstrilere ve sektörlerlere göre ayırarak sistematik olarak endüstri ve sektörlerarasındaki mal ve hizmet akımlarını inceleyip, bunlar arasındaki ilişkileri açıklayan bir analiz yöntemi (input-output analizi) geliştirdi. ABD'ye gittikten sonra input-out put yöntemini Amerikan ekonomisine uyguladı ve "Amerikan Ekonomisinin Yapısı 1919-1939" (1941) isimli kitabını yayımladı (BLAUG, 1985, s. 133-134). LEONTIEF'in başlıca eserleri; Amerikan Ekonomisinin Yapısına İlişkin Araştırmalar (1953), Input-Output Ekonomileri (1966), Ekonominin Presipleri (1966), Dünya Ekonomisinin Geleceği (1977) olarak sıralanabilir.

1974 yılında Nobel Ekonomi Ödüllerinin iki yeni sahibi; Gunnar MYDRAL ve Friederich Von HAYEK'tir.

1898 yılında Gustafs Parish (İsveç)'te doğan Gunnar MYDRAL 1927 yılında doktorasını Stockholm Üniversitesi'nde tamamladı.Bir çok ünlü iktisatçı ile çalışma imkanı buldu. Özellikle, az gelişmiş ülkelerin kalkınma sorunlarına ilişkin olarak çalışmalar yaptı (BLAUG, 1985, s. 180-181). MYDRAL için çağın ana sorunu, batı uygarlığının temel değerleri olarak gördüğü özgürlük ve eşitlik ideallerinin uluslararası düzeyde gerçekleşmesi olmuştur (BUĞRA, 1987, S. 19). MYDRAL, 1974 yılında para ve ekonomik konjoktür teorisine yapmış olduğu katkılardan ve olağanüstü ekonomik, sosyal ve kurumsal nitelikteki analizlerden dolayı Nobel Ekonomi ödülü aldı (Nobel Foundation Directory, 1994, s. 154). MYDRAL'ın başlıca eserleri; Para Dengesi (1939), Ekonomik Teorinin Gelişmesinde Politik Faktörler (1953), Ekonomik Teori ve Az gelişmiş Bölgeler (1957), Asya'nın Dramı (1968) şeklinde sıralanabilir.

Friederich Von HAYEK ise , 1899 yılında o zamanki Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun başkenti Viyana Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. 1923 yılında ekonomi alanında doktora çalışmalarına başladı. Özellikle

Nobel Ödüllü Ekonomistler

genel ekonomi teorisi ve iktisadi düşünceler tarihi alanlarında çalıştı. (BLAUG, 1985, s. 87-88). 1974 yılında para ve ekonomik konjoktür teorisine yaptığı katkılardan dolayı, MYDRAL ile birlikte Nobel ekonomi ödülü aldı. HAYEK'in başlıca eserleri, Fiyatlar ve Üretim (1931), Faiz ve Yatırım (1939), Sermaye Teorisi (1941), Bireyselcilik ve Ekonomik Düzen (1949), Özgürlüğün Kurumları (1960) , Felsefe Politika ve Ekonmi Alanında Araştırmalar (1967) şeklindedir (BLAUG, 1986, s. 380).

1975 yılında, Hollanda asıllı Amerikalı iktisatçı Tjalling KOOPMANS ile Rus matematik iktisatçısı Leonid KANTOROVICH ile birlikte Nobel Ekonomi ödülünü almışlardır.

Leonid KANTOROVICH, 1912 yılında St Petersburg (Rusya)'da doğdu, 1932 yılında Leningrad Üniversitesi'ni bitirdi. 1932-39 yıllarında Leningrad Üniversitesi'nde çalıştı. Akademik hayatını Leningrad ve Moskova'da sürdürdü. KANTOROVICH'in başlıca eserleri; üretim planlamasının Matematik Metodları (1939) , Ekonomik Kaynakların Optimal Kullanımı (1959), Yönetim Bilimleri (1960), Ekonomilerde Optimal Çözümler (1972), Optimal Planlamanın Prensipleri (1972), Matematik Programlama (1976) şeklindedir (BLAUG, 1986, s.451).

Tjalling KOOPMANS ise, 1910 yılında Greveland (Hollanda)'da doğdu. UTRECHT Üniversitesi'nde matematik ve fizik eğitimi gördü. Ancak aniden ekonomi, özellikle ekonometriye yöneldi. Çalışmalarını doğrusal programlama alanında yoğunlaştırdı. Kaynakların optimal dağılımı konusuna yapmış olduğu katkıdan dolayı KANTOROVICH ile birlikte Nobel Ekonomi ödülü aldı. KOOPMANS'ın başlıca eserleri; Ekonomik Zaman Serilerinin Doğrusal Regresyon Analizleri (1937), üretim ve kaynak Dağılımının Aktif Analizi (1953), Ekonometrik ve Metod Araştırmaları (1953) olarak sıralanabilir.

1976 yılında, monetarist okulun günümüzde yaşayan temsilcilerinden olan Milton FRIEDMAN, tüketim analizi, para tarihi ve teorisi alanındaki başarılarından ve istikrar politikalarının güçlüklerini açıklamasından dolayı Nobel ödülü almıştır. FRIEDMAN, 1912 yılında New York'un Brookley semtinde Almanya'dan gelen musevi göçmen bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Lisans eğitimini Rutgers Üniversitesi'nde tamamladı. 1932 yılında Chicago Üniversitesi'nde asistan olarak göreve başladı. 1946 yılında doktorasını tamamladı (ERSOY, 1990, s. 286-287). 1979 yılında emekli olana kadar Chicago Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptı (BLAUG, 1985, s.62). Yazarın başlıca ilgi alanı, genel ekonomik teori, kantitatif ekonomik metodlar, para ve maliye teorisine yöneliktir (BLAUG, 1986, s. 292). FRIEDMAN, Neo-Klasik çizgidehareket ederek liberal iktisat politikalarını savunmakta, hükümetlerin iktisadi faaliyetlere müdahalesinin sınırlandırılması gerektiğini ileri sürmektedir. FRIEDMAN, para arzı ile ulusal harcama ve üretim hacmi

arasındaki bağlantıyı ortaya koymuş, para arzını ekonominin üretkenlik kapasitesinde hesaplanacak büyümeye paralel olarak genişletecek bir para politikası ile ekonomik dalgalanmaların önlenebileceğini belirtmiştir. (OLALI, 1987, s. 31).M. FRIEDMAN'ın başlıca eserleri şunlardır; ABD'de Tüketim Harcamaları (1939), Pozitif Ekonomi Hakkında Yazılar (1953), Paranın Miktar Teorisi Araştırmaları (1956), Kapitalizm ve Özgürlük (1962), ABD'nin Parasal Tarihi 1867-1960 (1963), Tercih Özgürlüğü (1980).

1977 yılında Bertil OHLIN ve James MEADE Nobel ekonomi ödülünü paylaştı.

Bertil OHLIN, 1899 yılında Klippan (İsveç)'te doğdu. 1924 yılında doktor ünvanı aldı. 1925-30 yılları arasında Copenhagen Üniversitesi'nde çalıştı. 1965 yılında emekli olana kadar Stockholm School of Economics'de akademik çalışmalarını sürdürdü. OHLIN, 1938-1970 yılları arasında 32 yıl İsveç Parlamentosunda parlamenterlik yaptı. 1944-1967 yılları arasında 23 yıl İsveç Liberal Partisi'nin liderliğini yaptı (BLAUG, 1985, s. 185-186). Bertil OHLIN, akademik çalışmalarını dış ticaret teorisi alanında yoğunlaştırmıştır. bölgelerarası ve uluslararası ticaret, istihdamın istikrarlaştırılması problemlerini incelemiştir (KAZGAN, 1984, s. 125). OHLIN, 1977 yılında uluslararası iktisat teorisi ve uluslararası sermaye hareketleri teorisine yapmış olduğu katkıdan dolayı, J. MEADE ile birlikte Nobel ödülü aldı. Başlıca eserleri; Bölgelerarası ve uluslararası Ticaret (1933), İstihdamın İstikrarlaştırılması Problemi (1949) şeklinde sıralanabilir.

James MEADE ise , 1907 yılında Swanage (İngiltere)'de doğdu. 1928 yılında Cambridge Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladı. 1938-1947 yılları arasında akademik çalışmalarına ara verdi. 1947 yılında London School of Economics'te profesör olarak akademik çalışmalarına yeniden başladı. MEADE 1977 yılında , B.OHLIN ile beraber, uluslararası iktisat teorisine ve uluslararası sermaye hareketleri teorisine yaptıkları katkılardan dolayı Nobel İktisat ödülü aldı (Nobel Foundation Directory, 1994, s. 155). MEADE' nin başlıca eserleri; Ekonomik Analizler ve Politikalar (1936), Milli gelir ve Harcamalar (1944), Planlama ve Fiyat Mekanizması (1948), Uluslararası İktisat Teorisi (1951), Neo Klasik Ekonomik Büyüme Teorisi (1960), Talep Yönetimi (1963) olarak sıralanabilir.

Herbert SIMON, ekonomik organizasyonlarda karar verme sürecine ilişkin yapmış olduğu öncü araştırmalardan dolayı 1978 yılında Nobel Ekonomi ödülü almıştır. 1916 yılında Milwaukee'de doğan SİMON, 1943 yılında Chicago Üniversitesi'nden doktor ünvanı aldı. 1947 yılında Illionis Institue of Tecnology'de politik bilimler profesörü oldu(BLAUG, 1985, s. 229-230). Akademik çalışmalarını özellikle genel ekonomi teorisi, ekonometrik metodlar ve yönetim alanlarında yoğunlaştırdı. SIMON'un başlıca eserleri; Yönetime

Nobel Ödüllü Ekonomistler

ilişkin davranışlar (1947), İnsan Modelleri (1956), Organizasyonlar (1958), İnsan Problemlerinin Çözümü (1972), Düşünme Modelleri (1979)'dir (BLAUG, 1986, s. 786).

1979 yılında da Nobel Ekonomi ödülünü iki iktisatçı paylaşmıştır. Bunlar, Theodore SCHULTZ ve Arthur LEWIS'tir.

Theodore SCHULTZ, 1902 yılında Arlington (ABD)'de doğdu. Doktorasını 1930 yılında Wisconsin Üniversitesi'nde tamamladı. 1943 yılında Chicago Üniversitesinde profesör oldu. Akademik çalışmalarını, tarım ekonomisi, doğal kaynaklar ekonomisi, beşeri sermaye ve eğitim ekonomisi alanlarında yoğunlaştırdı. Özellikle az gelişmiş ülkelerde tarım politikası alanında yaptığı analizlerle tanındı (BLAUG, 1986, s. 762). 1979 yılında A.LEWIS ile beraber, ekonomik kalkınma ve özellikle az gelişmiş ekonomilerin problemlerinin çözümüne ilişkin yaptıkları katkılardan dolayı, Nobel Ödülü aldı. SCHULTZ'un başlıca eserleri; İstikrarsız Bir ekonomide Tarım (1945), Tarımda Ekonomik Organizasyonlar (1953), Eğitimin Ekonomik Değeri (1963), Geleneksel Tarımın Dönüşümü (1964), Aile Ekonomisi (1975), Topluma Yatırım (1981) olarak sıralanabilir.

Arthur LEWIS ise, 1915 yılında St.Lucia'da doğdu. 1937 yılında London School of Economics'te lisans eğitimini tamamladı. 1938-48 yılları arasında akademik çalışmalarına aynı üniversitede devam etti .1948 yılında Manchester Üniversitesi'nde profesör oldu (BLAUG, 1985,s.141). Akademik çalışmalarını, ekonomik kalkınma, büyüme, planlama teorisi ve politikası alanlarında yoğunlaştırdı. 1979 yılında T. SCHULTZ ile beraber, az gelişmiş ülkelerin kalkınma problemlerine yapmış oldukları katkılardan dolayı Nobel Ödülü aldı. A. LEWIS'in başlıca eserleri şunlardır; Ekonomik Planlama Prensipleri (1950), Ekonomik Büyüme Teorisi (1955), Kalkınma Planlaması (1966), Uluslararası İktisadın Evrimi (1977).

1980 yılında, ekonometrik modellere ilişkin buluşlarından ve bunları konjoktür analizleri ile ekonomi politikalarına uygulanmasına ilişkin çalışmalarından dolayı, Lawrence KLEIN Nobel Ekonomi Ödülü aldı. Klein, 1920 yılında Omaha (ABD)'de doğdu. Lisans eğitimini 1942 yılında California Üniversitesi'nde tamamladı. Doktorasını 1944 yılında Massachusetts Institute of Technology'de tamamladı. kısa bir süre sonra Pennsylvania Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine başladı. KLEIN, özellikle, ekonometrik ve istatistik metodlar, ekonomik konjoktür ve ekonomik tahminleme alanlarında çalışmalar yaptı (BLAUG, 1986, s. 465). Başlıca eserleri; Keynezyen Evrim (1947), Ekonometri Ders Kitabı (1953), ABD'nin Ekonometrik Modeli (1955), Ekonometriye Giriş (1962)'dir.

James TOBIN, 1981 yılındaki Nobel Ekonomi Ödülünü alan İktisatçıdır. TOBIN, 1918 yılında Champaign (ABD)' de doğdu. Doktorasını 1947 yılında Harvard Üniversitesi'nde tamamladı. 1947 yılında Yale üniversitesi'ne geçti. 1961-62 yıllarında Başkan Kennedy'nin Danışmanlığını yaptı (BLAUG, 1985, s. 248). Akademik çalışmalarını , genel ekonomi, ekonomik büyüme, para ve maliye politikası alanlarında yoğunlaştırdı. 1981 yılında, finansal piyasalar ve bu piyasaların harcama kararları, üretim, istihdam ve fiyatlarla olan ilişkilerine ait yapmış oldukları analizlerden dolayı Nobel ödülü aldı. TOBIN'ın başlıca eserleri şunlardır; Milli Ekonomi Politikası (1966), Makro Ekonomi (1971), Tüketim ve Ekonometri (1975).

1982 yılında George STİGLER, endüstriyel yapı piyasaların fonksiyonu ve kamu müdahalelerinin nedenleri ve sonuçlarına ilişkin yaptığı açıklamalardan dolayı Nobel Ekonomi Ödülü aldı (Nobel Foundation Director, 1994, s. 157). STİGLER, 1911 yılında Washington (ABD)'de doğdu. Lisans eğitimini Washington Üniversitesinde tamamladı. Doktorasını 1938 yılında Chicago Üniversitesi'nde yaptı. Akademik çalışmalarını, genel ekonomi teorisi, iktisadi düşünceler tarihi ve endüstriyel organizasyon alanlarında yoğunlaştırdı. Stigler'in başlıca eserleri şunlardır: Üretim ve Bölüşüm Teorileri (1941), Fiyat Teorisi (1942), Endüstri Organizasyonu (1968), Vatandaş ve Devlet (1975).

1983 yılında Nobel Ekonomi Ödülünü kazanan Gerard DEBREU 1921 yılında Fransa'da doğmuş olup halen California Berkeley Üniversitesinde matematiksel İktisat bölümünün profesörlerindedir (BLAUG, 1985, s. 40). Ekonomi teorisine yeni analitik metodlar dahil ettiği ve ekonomideki genel eşitlik teorisini matriks cebiri ve hesaplama yöntemlerinin dışında küme teorisi kullanarak ispat etmesinden dolayı Nobel Ekonomi Ödülüne layık görülmüştür. (Nobel Foundation Directory, 1993, s. 156). Bahsedilen ispat 1959 yılında yayınlanan "Theory of Value, An Axiomatic Analysis of Economic Equilibrium" adlı küçük kitapçıkta bulunmaktadır (BLAUG, 1986, s. 206).

Emekli bir profesör olan Richard STONE 1913 yılında Londra'da doğmuştur (BLAUG, 1986, s. 814). Milli muhasebe sistemlerinin geliştirilmesindeki temel katkıları nedeniyle 1984 yılında Nobel Ekonomi ödülünü almıştır. (Nobel Foundation Directory, 1993, s. 156). Basılı on adet kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır (BLAUG, 1986, s. 814). 1956 senesi Mart ayında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde " Sosyal Hesaplar ve İktisadi Modeller" konulu dört haftalık ders vermiştir.(AREN, KARAOSMANOĞLU, BENGÜL, 1956, s.8). Yazarın ilgi alanı ekonomik büyüme, kalkınma planlama ve refah ekonomisidir. Ayrıca matematiksel ve istatistiksel metodların ekonomik alana uygulanmasında da önemli katkılarda bulunmuştur. STONE'un nobel ekonomi ödülünü almasını sağlayan iki kitabı "Quantity and Price Indexes in National Account" ile " Input-Output and National Accounts" dır (BLAUG, 1986, s. 814).

Franco MODIGLIANI, 1918 yılında Roma’da doğmuştur (BLAUG, 1986, s. 610). İkinci Dünya savaşı başlamadan önce Amerika Birleşik Devletleri’ne göç etmiştir. New York’taki New School of Social Research’te çalışmalarda bulunmuş ve aynı üniversiteden doktorasını almıştır (BLAUG, 1985, s.170). 1985 yılında Keynezyen teoriye tasarruf fonksiyonunun uygulanmasında getirdiği Hayatboyu Tasarruf Hipotezi (Lifecycle Hypothesis) ve bu hipotezin finansal pazarlardaki uygulanması dolayısıyla Nobel Ekonomi ödülünü kazanmıştır. MODIGLIANI’nin hayatboyu tasarruf hipotezine göre kişiler çalıştıkları günler boyunca tasarrufta bulunur ve emekli olduktan sonra bu tasarrufları harcarlar (BLAUG, 1985, s. 169). Dolayısıyla tasarruflar Keynes’in iddia ettiği gibi gelirin bir fonksiyonu değildir. MODIGLIANI kendi hipotezini ispatlarken Friedman’ın sabit gelir hipotezini de matematiksel olarak reddetmiştir.

James M. BUCHANAN 1986 yılında kamu tercihi alanındaki öncü çalışmaları dolayısıyla Nobel Ekonomi ödülüne layık görülmüştür. BUCHANAN bu ödülün yanısıra pek çok bilim ve araştırma ödülü, şeref ödülü ve fahri doktora derecesine de sahiptir (EKER,AKTAN, 1991, s. 1). BUCHANAN 1919 yılında Murfreesboro (ABD)’de doğmuştur (BLAUG, 1985, s.27). Doktorasını 1948 yılında Chicago Üniversitesi’nden almıştır. 1955-1956 yılında İtalya Kamu Maliyesi Okulunu ziyaret etmesi görüşmelerinde önemli değişimler meydana getirmiştir (ERSOY, 1990,s. 302). Bu yıllarda kaleme aldığı ve “La Sienza Delle Finanze” dergisinde yayınladığı “The Italian Tradition in Fiscal Theory” başlıklı makalesinde Anglo-Saxon iktisatçıların mali teorinin diğer önemli problemi olan kamu tercihinin gereken önemi vermediklerini, bu konunun sadece Refah Ekonomisini başlığı altında incelendiği, bu incelemelerin ise çok nadir olarak mali teorilerle birlikte açıklandığını ifade etmiştir (BUCHANAN, 1960, s. 74). BUCHANAN Türkiye’de “ Anyasal İktisat” olarak da bilinen kurucusu olduğu okulun görüşlerini Gordon TULLOCK’la birlikte kaleme aldığı “ The Calculus of Consent: Logical Foundations of Constitutional Democracy” adlı eserinde açıklamaktadır (BLAUG, 1986, s. 129) . O, ekonomik analizlerin sosyo-politik kurumlardaki oluşumunu belirlemekle kalmamış ayrıca Keynes’in Keynesyen teorinin politik kararların ekonomik boyuttaki alternatif maliyetler üzerine araştırmalarda bulunmuştur (BLAUG, 1985, s.129). Yazarın anayasal iktisadın çeşitli alanlardaki uygulamaları ile ilgili olarak gerek kendisini yazdığı gerekse de diğer yazarlarla birlikte kaleme aldığı dokuz kitabı bulunmaktadır.

1924 New York doğumlu olan Robert M. SOLOW lisans, yüksek lisans ve doktorasını Harward Üniversitesi’nde yaptıktan sonra Massachusetts Institute of Technology’de öğretim üyeliği yapmıştır (BLAUG, 1985,s.233). 1987 yılında ekonomik büyüme teorisine yaptığı katkılardan dolayı Nobel ekonomi ödülüne layık görülmüştür (Nobel Foundation Directory, 1993,s.157).

İki makalesi (“ A Contribution to The Theory of Growth” ve “Techical Change and The Aggregate Production”) ekonomik büyüme teorisinin iki klasığıdır (BLAUG, 1985, s.232). 1960’lardan sonra yenilenemeyen kaynakların (Non-Renewable Resources) ekonomik büyüme üzerindeki etkilerininide araştıran yazarın değişik yazarlarla birlikte kaleme aldığı beş adet kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

1988 yılında Nobel ekonomi ödülünü alan Maurice ALLAIS 1911 Paris doğumludur. 1936 ‘da Paris’teki Ingenieur Üniversitesinde doktoraasını tamamlamıştır (BLAUG, 1986, s.16). genel ekonomik teori, ekonomik büyüme, para ve maliye politikaları ALLAIS’in ilgi alanıdır. Çeşitli konularda on adet basılı kitabı vardır. Nobel ödülünü kaynak kullanımında etkinliğin sağlanması ve piyasalar üzerinde yaptığı araştırmalardan ötürü layık görülmüştür (Nobel Foundation Directory, 1993, s.157).

1911 yılında Oslo (Norveç)’te doğan Haavelmo TRYGVE, 1989 yılında olasılık teorisinin ekonometrik modellerde eş zamanlı olarak kullanılmasından dolayı Nobel Ekonomi ödülüne layık görülmüştür (Nobel Foundation Directory, 1993, s.157). Halen Oslo Üniversitesinde profesördür.

1990 yılında Nobel Ekonomi ödülüne layık görülen üç bilim adamından biri olan Harry Max MARKOWITZ 1927 Chicago Üniversitesi’nde tamamlanmış olup halen New York Üniversitesi’nde profesördür. Nobel Ödülüne Portfolyo Seçimi (Portfolio Selection) adlı kendi teorisinden dolayı layık görülen MARKOWITZ aynı zamanda iyi bir bilgisayar programcısıdır. IBM’de çalışırken SIMCRIPT ve EAS-E DATABASE adlı iki bilgisayar programını yazmıştır. (BLAUG, 1986, s. 571) Potfolyo teorisi ise bu programlama dillerinin üzerine inşa edilmiştir.Endüstrilerarası iktisat teorisine önemli katkıları olmuş çok büyük ölçekli matrislerin tersinin alınmasında doğrusal programlada bilinen teorilerin aksine çok basit metodlar keşfetmiştir.

1990 yılında Nobel ekonomi ödülünü alan diğer bir bilim adamı da William F. SHARPE’dır. 1934 Cambridge doğumlu olan SHARPE halen Standford Üniversitesinde profesördür (BLAUG, 1986, s.772). Mikroekonomi teorisi, işletme finansı ve sermaye piyasaları ile ilgili makaleleri vardır.Sermaye Varlıkları Fiyatlandırma Modeli (Capital Asset Pricing Model-CAPM) olarak da adlandırılan finansal varlıklar için fiyat oluşumu teoremine katkılarından dolayı Nobel ödülünü kazanmıştır (Nobel Foundation Directory, 1993, s.157). SHARPE, ekonomik araştırmalarda bilgisayar tekniklerinin kullanımının önemini vurgulamış, bilgisayar kullanımı ile kazanılan vaktin ekonomik analizini yapmıştır (SHARPE, 1985, s.2). SHARPE’ın bilgisayar programlama ve finansal analizle ilgili beş adet kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

Nobel Ödüllü Ekonomistler

1990 yılında Nobel ekonomi ödülü ile taçlandırılan üçüncü bilimadamı Merton H. MILLER'dır. Finans ekonomisine katkılarından dolayı ödül almıştır. Doktorasını 1952 yılında Jonh Hopkins üniversitesinde tamamlamıştır (BLAUG, 1986, s. MILLER'in ilgi alanı sadece finansal analizlerle sınırlı kalmıştır. Bu konuda iki kitap yayınlanmış, bir çok makaleye imza atmıştır. Bir başka Nobel ödüllü iktisatçı olan Modigliani ile birlikte MODIGLIANI-MILLER teoremi olarak isimlendirilen genel ekonomik teorinin finansal alana uygulanmasını amaçlayan yeni bir teori ortaya koymuştur.

1910 yılında Middlesex (İngiltere)'de doğan Ronald Harry COASE, doktorasını 1951 yılında Londra Üniversitesi'nde yapmıştır (BLAUG, 1986, s. 173). Chicago Üniversitesi'nde çalışmalarına devam etmektedir. Yayınlanan tek eseri monopol üzerine bir çalışma olan "British Broadcasting: A study in Monopol" (Logmans Green, Harvard Üniv. Press, 1950)dir (BLAUG, 1986,s. 173). genel iktisat teorisi üzerine yoğunlaşan COASE 1991 yılında patent hakları ve taşıma giderlerinin ekonomik yapı üzerindeki genel etkilerini incelenmesi ile Nobel Ekonomi ödülünü almıştır.

Gary Stanley BECKER, 1930 yılında Pottstown, Pennsylvania doğumlu olup, 1992 Nobel ekonomi ödülü almıştır. (BLAUG, 1986,s. 59). Doktorasını Chicago Üniversitesi'nde 1953 yılında vermiştir. BECKER'in ilgi alanı Beşeri sermaye (Human Capital) olarak adlandırılan yeni bir alandır. Bireyi rasyonel olarak düşünen bir varlık kabul ederek zamanının değerlendirilmesinde, iş ve eğlenceye vakit vakit ayırmasında ekonomik olarak davranacağını öne sürmüştür. BECKER'in analizleri bu noktada yoğunlaşmaktadır (BLAUG, 1986, s.16). Ayrıca yazar suç ve cezalandırmanın, evlenmeye karar vermenin, çocuk sahibi olmayı istemenin boşanmanın ve ailede bilgi ve mal üretmekle; çocukların okutulup okutulmaması kararlarının ekonomik analizini yapmıştır (BLUG, 1985, s. 16). Yazarın insanın sosyal yönünün ekonomik analizine yönelik beş adet basılı kitabı bulunmaktadır. 1992 yılında mikro ekonomik analizin kapsamını insan davranışlarına uygulanmasında ve sosyal yaşamın ekonomik analizine yaptığı katkılardan dolayı Nobel ekonomi ödülünü almıştır.

1993 yılında Nobel ekonomi ödülleri ekonomi tarihi alanında çalışmalarda bulunan bilim adamlarına verilmiştir. Bunlardan incelenen ilk kişi Robert W. FOGEL olacaktır.

1926'da new York'da doğan FOGEL'in ilgi alanı Kuzey Amerika kıtasının ekonomik tarihidir (BLAUG, 1985, s. 60). Doktorasını 1963 yılında John Hopkins Üniversitesinden alan FOGEL, daha doktorasını tamamlamadan 1960 yılında ilk kitabını yayınlamıştır. "The Union Pacific Railroad" (BLAUG, 1985, s. 278). FOGEL gerek bu eserinde gerekse daha sonra yayınlanan toplam beş adet kitabında Amerikan Ekonomik Tarihini günümüzün ekonomik ve istatistiki tekniklerinin yardımıyla neo-klasik pencereden incelemiştir.

Matematiksel metodlar sayesinde Amerikan Ekonomi Tarihinde neden-sonuç diyalektiğini kurmuştur. Geçmiş verileri günümüzle birleştirerek zaman serisi analizleri yapmıştır. S.L. ENGERMAN'la birlikte yazdığı ve Amerikadaki zenci kölelerin Amerikan ekonomisine yaptığı katkıları inceleyen "Time on The Cross: The Economics of Amerikan Negro Slavery" Amerika'da en çok tepki toplayan kitap olmuştur (BLAUG, 1985, s. 60). FOGEL ve ENGERMAN bu eserde iddia edilenin aksine kölelik sisteminde verimliliğin çok yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Neo-Klasik çerçevede ekonomi teorisinde meydana gelen gelişmeleri kantitatif metodlarla birleştirerek iktisat tarihini aydınlatmaya çalışan Douglass C. NORTH, 1993 yılında aynı konuda çalışmaları olan FOGEL'le birlikte Nobel ekonomi ödülünü almıştır. NORTH'da ekonomi tarihi ile ilgilenmesine rağmen daha çok tarih içinde ekonomik büyümeyi incelemiştir Amerikan ekonomisinin 1790'dan 1860 yılına kadar olan dönemde ekonomik büyümesi ile ilgili bir model geliştirmiştir. Ayrıca aynı yıllar arasında ABD'nin ödemeler bilançosunda analizini yapmıştır (BLAUG,1986, s. 643). NORTH'un Amerikan ekonomik tarihi ve kurumsal gelişimi ile ilgili olarak çıkardığı yedi adet kitabı bulunmaktadır. Halen Washington Üniversitesinde profesördür. NORTH'un Amerikan ekonomi tarihine getirdiği en önemli katkı yıllar boyunca genel ekonominin değil ona alt yapı oluşturan ekonomik ve sosyal yapının değişiminin matematiksel ve istatistikî metodlarla incelenmesidir (NORTH, 1966, s.6).

1994 yılında Nobel Ekonomi Ödülünü bağımsız oyun teorilerini ekonomi bilimine uyguladıklarından dolayı Princeton Üniversitesinden Dr. John F.NASH, Bonn Üniversitesinden Prof.Dr. Reinhard SELTEN ve California Üniversitesinden Prof.Dr. Jonh C. HARSANYI kazanmışlardır (Nobel Laureates, 1994, s.1).

1928 doğumlu olan Dr. John F. NASH oyun teorisindeki eşitlikleri ekonomi bilimine uygulamıştır. Bir bakıma ekonomik oyun modellerinin alt yapısını hazırlamıştır. NASH kendi adıyla anılan eşitlikleri ile "Nash Equilibrium" ekonomik alanda oyun teorisinin statik yapısını (sınırlarını) oluşturmuştur.

1930 yılında doğan Prof.Dr. Reinhard SELTEN ise NASH'ın hazırladığı statik yapıyı uygulamaya koyan kişidir. NASH'ın statik yapısını birbiriyle rekabet içinde bulunan birkaç firma için uyarlanmıştır. Sonuç olarak SELTEN'in NASH'in statik modellerine dinamizm kazandırdığını söyleyebiliriz.

Prof. Dr. John HARSANYI, 1920 yılında Budapeşte/Macaristan'da doğmuştur. Macaristanda eczacılık üzerine eğitim aldıktan sonra göçmen olarak

Avustralya'ya gitmiş, fabrika işçisi olarak çalışmıştır. Sydney Üniversitesinde yüksek lisans yapmıştır. Daha sonra burs kazanarak Standford Üniversitesinde doktorasına devam etmiş aynı üniversiteden 1951 yılında doktora ünvanını almıştır (BLAUG, 1986, s.374). SELTEN'in tam rekabet şartları içinde geliştirdiği dinamik modellerin rekabet ortamı olmayan oligopolitik bir piyasada işleyişini inceleme konusu yapmıştır. Başlıca eserleri; "Solutions for Some Bargaining Games Under the Harsanyi-Selten Solution Theory" (Aynı yıl ekonomi ödülünü alan Prof Dr. Reinhard SELTEN ile ortak çalışması) ve "Mathematics the Empirical Facts and Capital Facts and Capital Necessity" dir. Özellikle SELTEN ile birlikte yazdığı eserde bir çok oyun teorisi modelinden hangisinin hangi ekonomik durumlarda en uygun olacağına ilişkin ilkeler ortaya koymaktadır. HARSANYI'nin bilim ve matematik felsefesi ile ilgili makale ve araştırmaları da bulunmaktadır.

1995 yılında Nobel Ekonomi ödülünü Robert LUCAS almıştır. LUCAS 1937 yılında Washington'da doğmuş, lisans eğitimini tarih alanında tamamladıktan sonra Chicago Üniversitesinde ekonomi doktorası yapmıştır. LUCAS, J.F. MUTH tarafından kurulan rasyonel bekleme okulu'nun en koyu taraftarı olmuştur (BLAUG, 1985, S.149). Çoğunu T.J. SARGENT ile birlikte kaleme aldığı diğer makaleleride 1982 yılında "Rational Expectations and Econometric Practice" adlı iki ciltlik antolojide toplanmıştır. Halen Chicago Üniversitesinde öğretim üyesi olan LUCAS, 1970 yılından beri yaptığı çalışmalar ile makroekonomi alanında büyük etki yapmıştır. Nobel ödülünü de rasyonel beklentilerin makroekonomik analizlere uyarlanması ve ekonomi politikasının anlaşılması konularında yaptığı çalışmalardan dolayı kazanmıştır. LUCAS yeni klasik iktisat akımının kurucusudur. LUCAS'ın 1980'li yıllar boyunca üzerinde çalıştığı konu beşeri sermaye birikimi ve içsel büyüme modelleridir. Ancak LUCAS bu son çalışmaları nedeniyle değil klasik doktrinin doğruluğunu ispatlamaya yönelik rasyonel bekleme yaklaşımı dolayısıyla almıştır (KİRMANOĞLU, 1995).

4. NOBEL EKONOMİ ÖDÜLLERİNİN DAĞILIMI VE AZGELİŞMİŞ ÜLKELERDE BİLİMSEL ORTAM

Nobel ödülü alan 38 iktisatçının 26'sı ABD'ndeki üniversitelerde yapmış oldukları çalışmalardan dolayı bu ödülü almaya hak kazanmışlardır. Ayrıca İngiltere'den dört, İsveç ve Norveç'ten iki 'şer, Fransa, Holanda, Rusya ve Almanya'dan bir'er iktisatçı ödül almıştır. bu dağılım ödülün gelişmiş ülke iktisatçıları tarafından paylaşıldığını göstermektedir. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülke iktisatçılarından hiç birinin ödül almaması dikkat çekicidir. Ödülü veren Stockholm jürisinin, ödülü çeşitli gruptaki ülkelere eşit oranda dağıtma gibi bir zorunluluğu bulunmasa da, gelişmiş ülkeler dışındaki ülkelerden iktisat bilmine önemli katkıda bulunan bir tane bile iktisatçı bulunamamıştır hipotezi sorgulanabilir. Jürinin tercihlerindeki objektiflik kriteri bir tarafa bırakıldığında,

gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin sosyo-ekonomik ve kültürel konumunun bu tercihteki etkilerinin incelenmesi çalışmamızın amaçları arasından daha önemli görülmektedir.

Nitekim az gelişmiş ülkelerde her şeyden önce bilimsel ortamın oluşmadığı ileri sürülmektedir. Bilimsel ortamın oluşması için gerekli zorunlu şartları dört ana öge altında toplayabiliriz. Bunlar (BULUTAY, 1990, s. 9):

- Güçlü bir bilgi üretme amaç ve güdüsü,
- Üretebilme özgürlüğü,
- Kendine ve bilime güven,
- Tartışma ve eleştiri zenginliğidir.

Bilim adamının üretken olabilmesi için öncelikle bilgi üretme isteğine sahip olması gerekmektedir. Çeşitli içsel ve dışsal faktörlerin etkisiyle insanlar bilgi işçiliğine motive edilebilir. Fakat bu faktörlerin etkisiyle üretimden vazgeçip kendi köşesinde güncel sorunları ile boğuşmak durumuna da düşebilir. Genellikle bilimsel değerlere yeterli ilginin gösterilmediği toplumlarda bilim adamı, üretimini bir kişisel tatmin aracı olarak görmeye itilecek, bilgisini toplumla paylaşması mümkün olamayacaktır. Bu durum bir süre sonra bilim adamı ile toplum arasında ilişkinin kopmasına ve güvensizlik ortamı oluşmasına neden olabilecektir. İlerleyen safhalarda bilim adamının kendisine güveninin dahi yıkılması söz konusu olabilecektir. Bilim adamı kendini sorgulayacak, meslek seçiminde hatalı olup olmadığını düşünecek ve kendisini bilim üreten değil, belirli bir ücret karşılığı tekrarlana tekrarlana orijinalliğini kaybetmiş bilgileri monoton bir tarzda öğrencilere anlatan öğretim görevlisi olarak görebilecektir. Bu ise, bilimsel bilgiyi üretme, bilim adamı olma heyecanını kaybetmek demektir.

Az gelişmiş ülkeler, bilgi üretmenin önemini kavrayamamakta bu nedenle bilgi üretimini engelleyen faktörleri ortadan kaldırmaya, bilimsel ortamı geliştirmeye yönelik faaliyette bulunamamaktadır. Bu, temelde, bir bilim kültürü meselesidir. Bu kültür ise, o ülkede bilim felsefesinin, bilim mantığının ve bilimin yararlarının slogan düzeyinde ifadesi ile değil de, özümsemesi ile oluşacak, uzun zaman alacak bir aydınlanma sürecidir.

Diğer bir önemli sorun da bilimsel altyapı yetersizlikleridir. Altyapı yetersizliği hem teorik alanda, hem de ülkenin veri tabanının oluşması anlamında ortaya çıkabilmektedir. İstatistik veriler sağlam, güvenilir, ve ayrıntılı olmadığı gibi, bir trend oluşturacak kadar uzun süreyi de çoğu zaman kapsamamaktadırlar. Bu verilerin işlenebilmesi için birtakım varsayımlara gidilmekte, verilerin ortak bazlarda toplanabilmesi için ek çaba gerekmektedir. Kendini geliştirmek isteyen araştırmacılar çoğu zaman yeterli ve uygun kaynaklara ve bilim adamlarına ulaşamamaktadırlar. Çoğu zaman bilgiye uzun

sürekli araştırmalarla ulaşılabilen, bu durum kişinin uzmanlaşması için gerekli çalışmaları yapmasını engellemektedir. Bilim temelde bir birikim, daha öncekilerin üzerine inşa ve geliştirme faaliyeti olduğundan, az gelişmiş ülkelerin bilim adamları gelişmiş ülkelerdeki meslekdaşlarına kıyasla, temel bilgileri öğrenmekte zaman kaybına uğramaktadırlar. Az gelişmiş bir ülkedeki bilim adamı kendi metodunu geliştirirken hem daha çok, hem de daha uzun çalışmak durumunda kalmaktadır.

Ayrıca, az gelişmiş ülkelerde bilimsel bağımsızlık da bulunmaktadır. Bilimsel tartışmalar nitelikli olmadığı gibi, objektiflikten de uzak olabilmektedir. Gerçekte, bilimsel çalışmalar katkı sağlayan eleştirilere ihtiyaç duymaktadır. Az gelişmiş ülkelerin çok sesliliğin ve fikirlerin çatışması ile ortaya çıkan uzlaşmacı dünya görüşünün erdemini ve verimliliğini yeterince kavrayamamaları, çoğu zaman bilimsel çevrelerin düşünme ve bilgiyi üretme faaliyetlerini engelleyici baskılarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Tüm bu olumsuzluklar birbirini etkilemekte, sonuçta içinden çıkılmaz sarmallarla karşılaşmaktadır. Bu ise, çözümün ancak ülke çapında gerçekleştirilecek politikaların, uluslararası bilim ve eğitim politikaları ile entegre olacak şekilde uygulanması ve topluma yönelik olarak uygulanacak eğitim seferliği ile bilginin, düşüncenin yeniliğin teşvik edilmesi ile mümkün olabileceğini göstermektedir.

5.SONUÇ

1969 Yılından bu yana Nobel Ekonomi ödülü alan iktisatçıların bazı ortak tarafları vardır. Bunlar şöyle ifade edilebilir:

-Bu iktisatçılar farklı ülkelere mensup olmakla birlikte eserlerini İngilizce yazan veya eserleri İngilizceye çevirilmiş iktisatçılardır.

-Aralarındaki yaş farklarına rağmen, hemen hemen aynı jenerasyona ait, değişik politik gruplara bağlı olmalarına rağmen, birer idealist demokrat ve liberal iktisatçıdır.

-Nobel ödülü alan iktisatçılar, farklı dozajlarda olmakla beraber iktisat ilminin ekonometrik, istatistik ve matematik modeller üzerinde geliştirilmesine büyük katkıda bulunmuşlardır. Başka bir ifadeyle, iktisadi analizlere zaman unsuru ilave ederek kendilerinden sonra geleceklere iktisat ilminde geliştirecekleri yeni bir görüş ve dinamik model bırakmışlardır.

-Aynı zamanda dünyanın bu gün iktisadi şartlar bakımından arzetmekte olduğu güçlüklerle rağmen, olayları istismar etmeden objektif bir şekilde değerlendirmekle ve gelecek bakımından da iyimser olmakla dikkatimizi çekmektedirler

-Ayrıca, Ödül alan ekonomistlerin tamamı gelişmiş ülkelerin bilimadamlarıdır.

Bu özellikler dikkate alındığında ülkelerin sahip oldukları sosyo-kültürel yapı, bilişim altyapısı ve bilime bakış açısının, orijinal nitelikte bilimsel çalışmaların yapılmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Az gelişmiş ülkeler, içerisinde buldukları bilimsel bilgi üretimi krizinden ancak, uluslararası bilim ve eğitim politikaları ile entegre olacak şekilde uygulanacak bilim ve eğitim politikaları, eğitim seferberliği ve bilginin, düşüncenin, yeniliğin teşvik edilmesi ile çıkabileceklerdir.

ABSTRACT

The Nobel Economy Prizes have been awarded since 1969. It is true that most of the Nobel Economy Prizes have gone to studies closely related to econometrics, statistics and mathematics. Almost all the Nobel winning economists are from the developed countries. The paper points out this fact and examines the causes of why researchers from the developing countries do not have good records regarding the Nobel Economy Prize.

KAYNAKÇA

- Ana Britannica (1993), Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopaedia Britannica Inc., Cilt 16. İstanbul.
- BLAUG, Mark (1986), *Great Economists Since Keynes*, Weatsheaf Books Ltd., Great Britain.
- BLAUG, Mark (1986). *Who's Who in Economics*, Weatsheaf Books Ltd., Great Britain.
- BUĞRA, Ayşe (1987), *Gunnar Myrdal'ın Ardından*, İktisat Dergisi, İstanbul, Sayı: 273, s. 19.
- BUCHANAN, James (1960), *Fiscal Theory and Political Economy (Selected Essays)*, The University of North Carolina Press, USA.
- BULUTAY, Tuncer (1989), *Sadun Aren'e Armağan*, Mülkiyeliler Birliği Yayını No: 9, Ankara .
- Büyük Larousse (1993), Interpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., Cilt 17, İstanbul .
- EKER, A.-C.C. AKTAN (1991), *Kamu Tercih ve Anayasal İktisat*, İzmir.
- ERSOY, Arif (1984), *İktisadi Teoriler ve Düşüncelerin Gelişme Tarihi*, Akevler Dayanışma Kooperatifi, İzmir.

Nobel Ödüllü Ekonomistler

- KAZGAN, Gülten (1984), *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- KİRMANOĞLU, Hasan (1995) *Doktrin Bilim ve Lucas Üçlüsü*, Yeni Yüzyıl Gazetesi, 27.10.1995.
- Nobel Foundation Directory (1993), Nobel Laureates, Stockholm.
- Nobel Foundation Directory (1994), Nobel Laureates, Stockholm.
- NORTH, Douglas (1966), *Growth and Welfare in American Past: A New Economic History*, Prentice-Hall Inc., New Jersey.
- OLALI, Hasan (1977), *Nobel İktisat Ödülleri Üzerine Bazı Görüşler*, Ege.Ün. İTBF Dergisi, İzmir.
- SAMUELSON, Paul (1967), *Economics*, McGraw Hill, New York.
- SHARPE, William (1972), *An Introduction to Computer Programming Using the Basic Language*, New York.
- STAHLER, K. Nils (1993), *Alfred Nobel and Nobel Prize*, Nobel Foundation, Stockholm.
- STONE, Richard (1956), *Sosyal Hesaplar ve İktisadi Modeller*, (Çev: Sadun Aren, Nejat Bengül), Ankara. Ün. SBF Yayınları No: 68-50, Ankara.